

*Белік Г. Р., здобувачка вищої освіти,
Родигін К. М., канд. філос. наук,
доцент кафедри журналістики та соціальних комунікацій,
Донецький національний університет імені Василя Стуса*

НАВИЧКИ РОЗПІЗНАВАННЯ ЗОБРАЖЕНЬ, ЗГЕНЕРОВАНИХ ШІ (на матеріалі опитування здобувачів і викладачів кафедри журналістики та соціальних комунікацій ДонНУ імені Василя Стуса)

Анотація. У роботі представлено результати опитування серед здобувачів і викладачів кафедри журналістики ДонНУ імені Василя Стуса щодо вміння розпізнавати зображення, згенеровані штучним інтелектом, та критерії, що допомагали респондентам визначити штучне зображення.

Ключові слова: опитування, штучний інтелект, медіа, студенти.

Вступ. Стрімкий розвиток технологій штучного інтелекту (ШІ) суттєво впливає на сучасну журналістику. Він змінює підходи до створення, обробки та подання інформації. Ба більше, може допомогти полегшити роботу журналістів. Відповідно до опитування Інституту масової інформації, проведеним серед українських журналістів у червні 2024 року, лише 22 % респондентів заявили, що їхні редакції регулярно використовують хоча б один інструмент ШІ. Ще 30 % опитаних зазначили, що іноді залучають штучний інтелект у своїй роботі [1].

Актуальність. Із новими можливостями також породжується низка ризиків, пов'язаних із поширенням дезінформації. Зокрема, в українських соціальних мережах дедалі частіше з'являються фото з очевидними ознаками генерації штучним інтелектом. Так, ще у вересні 2024 року Центр протидії дезінформації зауважив зображення з нібито українськими військовими, врятованими тваринами або літніми людьми, що ширилися мережею Facebook [2].

Паралельно поширюються й дідфейкові відео, створені за допомогою технологій ШІ. Так, у листопаді 2025 року в ТікТок набули популярності фейки про «масову здачу в полон українських військових у Покровську» [3]. Такі приклади демонструють, що візуальні маніпуляції стають потужним інструментом інформаційної війни.

У подібних умовах важливим є формування навичок розпізнавання зображень, створених штучним інтелектом, особливо серед майбутніх журналістів. З огляду на це було вирішено провести опитування серед здобувачів і викладачів кафедри журналістики та соціальних комунікацій ДонНУ імені Василя Стуса. Мета – з'ясувати рівень обізнаності студентів та викладачів кафедри журналістики та соціальних комунікацій щодо розпізнавання зображень, створених ШІ, та фото / зображень, створених людиною.

Основний виклад результатів. У дослідженні взяли участь 31 респондент спеціальності 061 Журналістика: 27 студентів різних курсів та 4 викладачі й аспіранти. Тест складався з 10 запитань, у кожному з яких було представлено два зображення (створене людиною та згенероване ШІ). Завданням учасників було визначити, яке з них є створене людиною. Усі зображення та фото було взято з

опитування у відкритому джерелі [4]. У кінці тесту було запитання, де потрібно було поділитися, що допомогло розпізнати згенероване зображення від фото / зображення, створеного людиною.

За результатами експерименту середній показник становив 6 балів із 10 можливих, що свідчить про середній рівень уміння розпізнавати візуальний контент, створений ШІ. Найчастіше помилки траплялися лише у 4 із 10 завдань, тобто в тих випадках, коли респонденти помилково обирали штучно згенероване зображення. Під час проходження тесту учасники найчастіше помилялися на восьмому завданні, де потрібно було визначити зображення, створене людиною. Респондентам пропонували для вибору цифрову ілюстрацію (digital art) та згенерований штучним інтелектом пейзаж із дідусем і собакою (3 з 31 респондентів дали неправильну відповідь). Наступним за кількістю помилок є завдання з фото та зображенням, де зображені сцени повсякденного життя (5 з 11) (див. рис. 1).

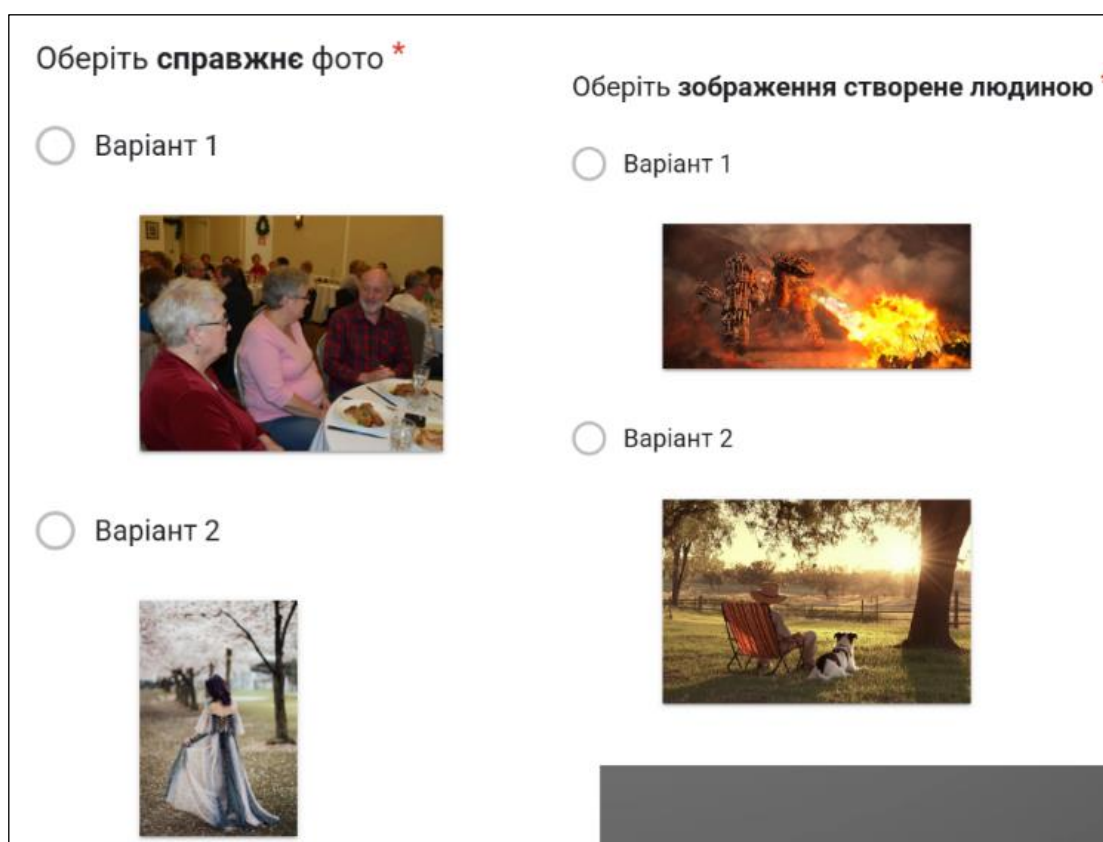

Рисунок 1 – Скриншот-демонстрація завдання

Також 11 із 31 учасників помилилися під час вибору між декоративним зображенням і фото інтер'єру. Це свідчить про складність розпізнавання штучно створених побутових та естетично опрацьованих сцен (див. рис. 2).

Узагальнення відповідей респондентів дало змогу виокремити низку чинників, які сприяли розпізнаванню згенерованих зображень. Передусім візуальні ознаки штучності, наприклад, надмірна різкість або розмитість фону, згладженість контурів об'єктів, а також неприродні деталі. Важливим показником виявилась ідеалізованість і неприродність композиції. До того ж частина опитаних покладалася на інтуїтивне сприйняття та власний досвід взаємодії зі ШІ-контентом (див. рис. 3).

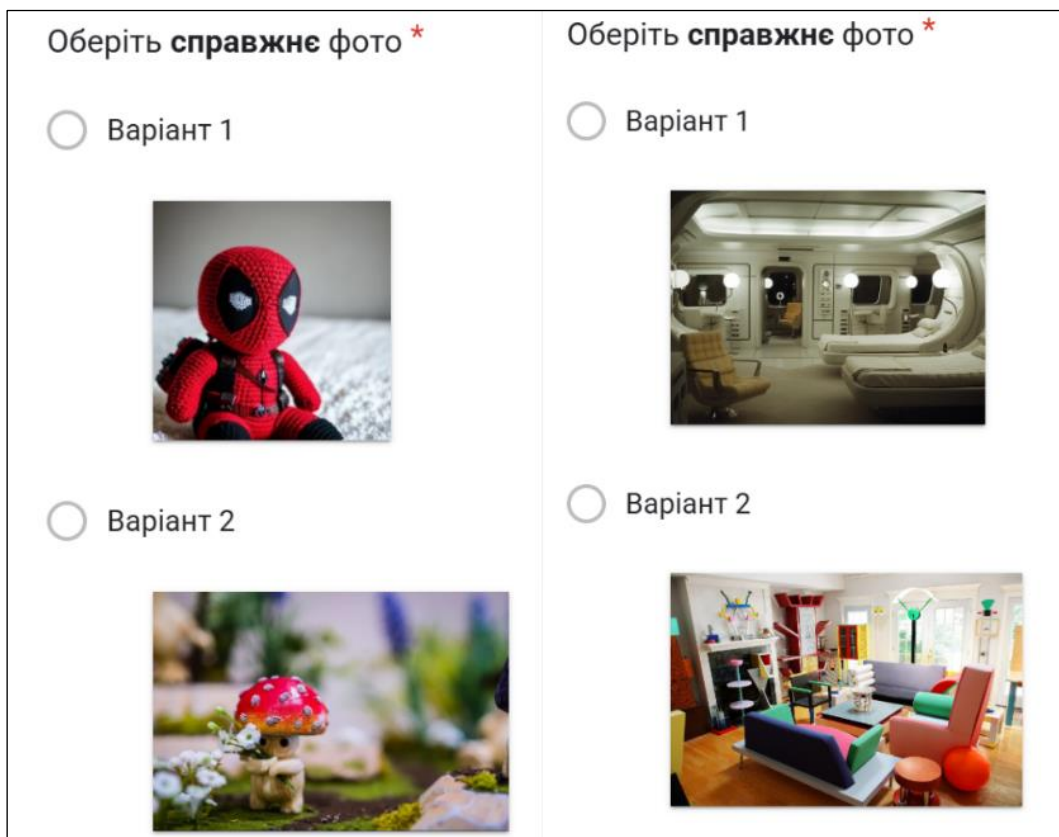

Рисунок 2 – Скриншот-демонстрація завдання

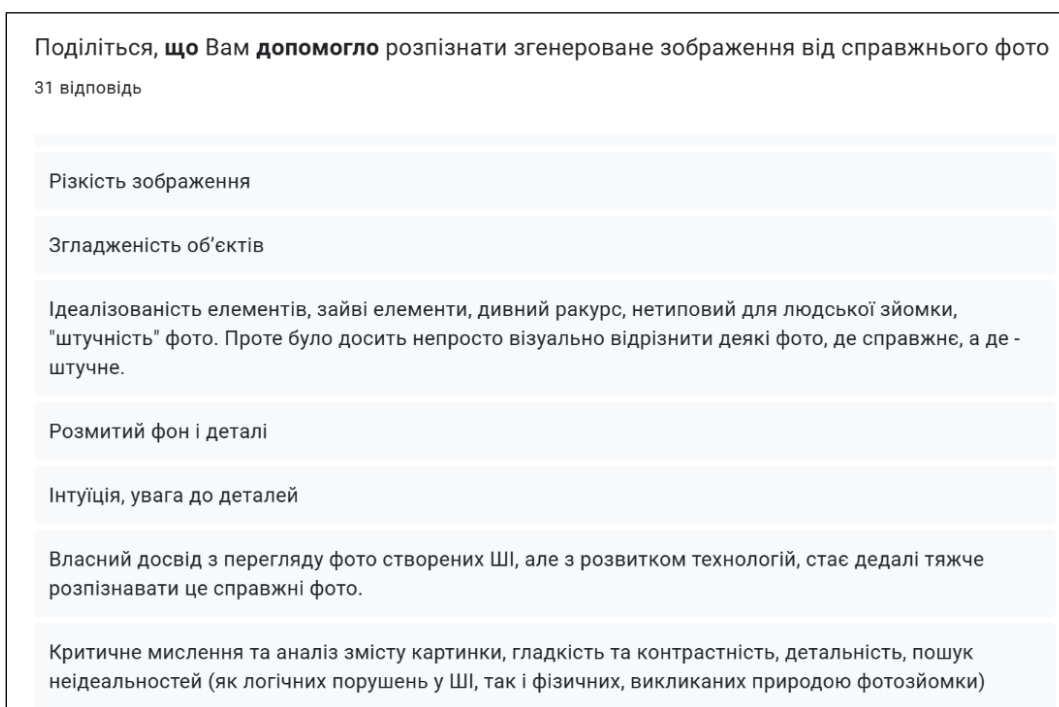

Рисунок 3 – Скриншот-демонстрація відповідей

Висновки. Проведене опитування засвідчило, що рівень уміння розпізнавати згенеровані зображення опитуваних залишається помірним: середній результат становив 6 балів із 10. Найбільші труднощі виникали під час ідентифікації цифрових артів та естетично оброблених сцен. Учасники звертали увагу переважно на ідеалізованість, логічні невідповідності та інтуїтивне відчуття «штучності»

на згенерованих зображеннях. Отримані результати підкреслюють необхідність розвитку та поглиблення навичок критичного мислення та медіаграмотності.

Список використаних джерел

1. Машкова Я. Опитування ІМІ: 22 % українських редакцій використовують штучний інтелект на постійній основі. *Інститут масової інформації*. 01.07.2024. URL: <https://imi.org.ua/news/opytuvannya-imi-22-ukrayinskyh-redaktsij-vykorystovuyut-shtuchnyj-intelekt-na-postijnij-osnovi-i62243> (дата звернення: 03.11.2025).
2. Центр протидії дезінформації. Київ. *Facebook*. 27.09.2024. URL: <https://www.facebook.com/photo/?fbid=544428108106259&set=a.117239117491829> (дата звернення: 03.11.2025).
3. Фейк про «масову здачу в полон українських військових у Покровську». *Центр протидії дезінформації*. 04.11.2025. URL: <https://cpd.gov.ua/international-direction/ssha/fejk-pro-masovu-zdachu-v-polon-ukrayinskyh-vijskovykh-u-pokrovsku/> (дата звернення: 04.11.2025).
4. Can you clock an AI generated image? *Quizlet*. URL: <https://uquiz.com/quiz/UIaGQX/can-you-clock-an-ai-generated-image> ((дата звернення: 23.10.2025).